

HERALDICĂ ECLESIASTICĂ. STEMA EPISCOPALĂ A MONS. BENONI AMBĂRUȘ (EPISCOP AUXILIAR DE ROMA)

Anton COȘA¹

Cuvinte cheie: heraldică, stemă, episcop, Roma, România

Mots-clefs: héraldique, blason, évêque, Rome, Roumanie

Pregătirea acestui material își are izvorul într-un eveniment eclesialic major, atât pentru comunitatea catolicilor din Moldova, cât și pentru Dieceza Romano-Catolică de Iași. Este vorba de numirea Mons. Benoni Ambăruș (Fig. 1) ca episcop auxiliar de Roma². În acest context, continuând alte studii similare (care au fost publicate anterior³), încredințăm acest articol de heraldică eclesialică, spre publicare, în paginile revistei „Cercetări istorice”.

În articolul dedicat stemelor Mons. Iosif Păuleț (episcop de Iași⁴) și Mons. Aurel Percă (arhiepiscop mitropolit de București⁵), precizăm (printre altele) faptul că un

¹ Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” – Muzeul de Istorie, BACĂU.

² Alexandra Cojan, *Interviu cu Mons. Benoni Ambăruș*, în „Lumina Creștinului”, serie nouă, anul XXXII, nr. 4 (376), Iași, 2021, p. 6-7.

³ Anton Coșa, *Heraldică eclesialică. Steme episcopale catolice în Dieceza de Iași*, în: PS Aurel Percă (coordonator), *Ca toți să fie una. Studii și articole în onoarea PS Petru Gherghel cu ocazia aniversării a 20 de ani de episcopat și 70 de ani de viață*, Iași, Editura „Sapientia”, 2010, p. 387-406; Idem, *Stema episcopului Anton Durcovici*, în volumul: *În umbra crucii. Articole și studii despre viața și activitatea episcopului martir Anton Durcovici*, (coord. Ștefan Lupu), Iași, Editura „Sapientia”, 2013, p. 198-207; Idem, *Heraldică eclesialică. Stema papală, în Carpica*, XLIII, 2014, p. 231-260; Idem, *Heraldică eclesialică. Stemele arhiepiscopilor romano-catolici de București*, în *IN*, XXIV, 2018, p. 81-107; Idem, *Stema papei Francisc*, în „Lumina Creștinului”, XXX, 6 (354), Iași, 2019, p. 18; Idem, *Heraldica Palatului Arhiepiscopal Romano-Catolic din București*, în *Carpica*, XLIX, 2020, *passim*.

⁴ Adrian Blăjuță, *Un nou episcop pentru Dieceza de Iași: Mons. Iosif Păuleț*, în „Lumina Creștinului”, serie nouă, anul XXX, nr. 8 (356), Iași, 2019, p. 4.

⁵ Cf. *Arhiepiscopia Romano-Catolică de București are un nou arhiepiscop mitropolit: Mons. Aurel Percă*, în „Actualitatea creștină”, anul XXX, serie nouă, nr. 12, 2019, p. 5.

⁶ Anton Coșa, *Heraldică eclesialică. Stemele noilor ierarhi romano-catolici de Iași și București (Mons. Iosif Păuleț și Mons. Aurel Percă)*, în *CI*, XXXIX, 2020, p. 381-400.

episcop⁷ este un demnitar al Bisericii Romano-Catolice însărcinat (prin consacrare) cu conducerea spirituală a unei dieceze⁸, că acesta își fixează la numire o stemă care cuprinde (conform regulilor științei și artei heraldice – laice și eclesiastice) un *scut* în care sunt reprezentate diferite *mobile* respectiv *figuri heraldice*.

Scutul este așezat pe o cruce episcopală simplă, de procesiune, în pal, flancată⁹ în dreapta de o mitră (semnificând funcția liturgică¹⁰, fiind simbolul prin excelență al demnității episcopale) respectiv, în stânga, de o cărjă (arătând funcția episcopală¹¹, fiind simbolul puterii juridice și doctrinale a episcopului asupra Diecezei sale), de cele mai multe ori încrucișate.

Totul se află sub o pălărie¹² de episcop, de culoare verde, de la care pornesc două cordeliere, de culoare verde, ce se termină, de ambele părți ale scutului, cu câte șase ciucuri, la rândul lor dispuși câte 1, 2 și 3. În partea inferioară a scutului, în exterior, este plasată, pe o eșarfă, deviza episcopului (de cele mai multe ori în limba latină), exprimând concis¹³ idealul și programul vieții misionare și pastorale a purtătorului stemei.

Conform reglementărilor eclesiastice, un episcop auxiliar este „numit de Scaunul Apostolic, pentru a-l ajuta pe episcopul diecezan în activitatea pastorală a diecezei. Există două categorii de auxiliari: auxiliari cu facultăți comune și auxiliari cu facultăți speciale. Desemnarea celui dintâi este făcută la cererea episcopului diecezan, pe când desemnarea celui de-al doilea este făcută *ex officio* de Scaunul Apostolic în anumite circumstanțe speciale. Episcopii auxiliari nu au drept de succesiune în cazul când scaunul episcopal devine vacant. Lor li se atribuie titlul unui scaun episcopal care azi nu mai există”¹⁴.

Numirea ca episcop auxiliar a Mons. Benoni Ambăruș a fost o premieră din perspectiva misiunii pastorale pe care urma să o desfășoare după consacrare. Excelența Sa a devenit cel de-al șaptelea episcop auxiliar de Roma (pe lângă alți șase episcopi auxiliari de Roma, cinci dintre aceștia ocupându-se de cele cinci sectoare ale orașului: est, vest, nord, sud, centru, iar al șaselea de pastorația sanitară), care a primit din partea Sanctității Sale Papa Francisc (episcopul Romei) o misiune total nouă¹⁵, aceea de a se

⁷ Ioan Tamaș, *Mic dicționar creștin catolic*, Iași, Editura „Sapientia”, 2001, litera E, vocea „episcop”.

⁸ *Ibidem*, litera D, vocea „dieceză”.

⁹ Sunt și multe steme episcopale fără reprezentarea celor două elemente exterioare: mitra și cărja.

¹⁰ Don Giuseppe Ceccarelli, *Stemmi a Colori dei Vescovi, in Vescovi delle Diocesi di Fano, Fossombrone, Cagli e Pergola. Cronotassi. Con brevi cenni storici e artistici sulle origini delle Città e delle Diocesi*, Fondazione Cassa di Risparmio di Fano, 2005, p. 137.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Cf. *Armorial des cardinaux, archevêque et évêque contemporains de France (avec 88 écussons gravés)*, nouvelle éditions, préface de H. T., Paris, Retaux-Bray, Librairie Éditeur, MDCCCLXXXVII, p. 13.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Ioan Tamaș, *op. cit.*, litera E, vocea „episcop auxiliar”.

¹⁵ Alexandra Cojan, *loc. cit.* A se vedea și <https://www.vaticannews.va/ro/biserica/news/2021->

ocupa de coordonarea tuturor realităților care țin de caritate, de pastorația migranților (în special a populației rom și sinti) și de Oficiul misionar diecezan.

Privind stema episcopală (Fig. 7, 8a-d) a PS Benoni Ambăruș, se poate observa cu claritate faptul că reprezentarea heraldică se încadrează compozițional regulilor științei și artei heraldice¹⁶, urmând totodată și reglementările eclesiastice¹⁷ aferente.

*Date biografice*¹⁸: Mons. Benoni Ambăruș s-a născut la 22 septembrie 1974, în localitatea Somușca, comuna Cleja, județul Bacău. După ce a absolvit (în 1989) Școala Generală de 8 clase din satul Somușca, intră (în 1990) în Seminarul Mic al Diecezei Romano-Catolice de Iași. În anul 1994 obține bacalaureatul, după care frecventează Institutul Teologic Romano-Catolic „Sfântul Iosif” din Iași până în anul 1996, atunci când ajunge la Roma, la Seminarul Mare Pontifical Roman, unde-și completează studiile și obține bacalaureatul în teologie.

A fost hirotonit preot la 29 iunie 2000, la Iași, de către Excelența Sa Jean-Claude Périsset, nuntiu apostolic în România și Republica Moldova. Între 8 august 2000-20 septembrie 2000 este vicar parohial la Mărgineni (județul Bacău), apoi pleacă din nou la Roma, unde, în anul 2001, obține licența în teologie dogmatică la Pontificia Universită Gregoriană. Între 1 septembrie 2001-30 iunie 2004 este educator (asistent

05/benoni-ambarus-episcop-papa-francisc-interviu.html.

¹⁶ Marcel Sturza-Săucești, *Heraldica. Tratat tehnic*, București, Editura Științifică, 1974; Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977; Arthur Charles Fox-Davies, *The Wordsworth. Complete Guide to Heraldry*, Wordsworth Editions, Cumberland House, Crib Street, Ware, Hertfordshire, 1996.

¹⁷ Bruno B. Heim, *Heraldry in the Catholic Church. Its origins, customs and laws*, New Jersey, Humanities Press, 1978; Idem, *L'araldica nella Chiesa Cattolica. Origini, usi, legislazione*, Libreria Editrice Vaticana, 2000.

¹⁸ Pentru completarea datelor biografice privitoare la episcopul auxiliar de Roma, Mons. Benoni Ambăruș, au fost colaționate informații provenind din: *Bollettino Sala Stampa della Santa Sede*, bollettino quotidiano del 20.03.2021 (cf. <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2021/03/20/0170/00366.html>); <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=202103087>; <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=202103088>; <https://arcb.ro/website/2021/03/20/mons-ambarus-benoni-a-fost-numit-episcop-auxiliar-la-roma/>; <https://www.vaticannews.va/ro/biserica/news/2021-03/benoni-ambarus-episcop-auxiliar-roma.html>; <https://www.vaticannews.va/ro/biserica/news/2021-05/benoni-ambarus-episcop-papa-francisc-interviu.html>. Fotografiele cu numerele 1, 3-6, inserate în acest material, la *Ilustrații*, au fost preluate de pe <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=202108059>; https://www.romasette.it/ordinazione_ambarus_vescovo_2mag2021_14/; <http://www.ercis.ro/actualitate/album.asp?id=202105014-1>; <http://www.ercis.ro/actualitate/album.asp?id=202108059-2>; <https://www.agensis.it/quotidiano/2021/8/24/romania-mons-benoni-ambarus-vescovo-ausiliare-di-romania-primamessa-nel-paese-dorigine-dopo-lordinazione-episcopale/>. Stema episcopală cu elementele componente (fig. 7 și fig. 8abcd) sunt disponibile pe <https://www.notiziarioaraldico.info/2021071316754/lo-stemma-di-monsignor-benoni-ambarus/>. Ilustrata (fig. 2) privind consacrarea episcopală a Mons. Benoni Ambăruș ne aparține, fiind primită de la Excelența Sa, cu prilejul Primiției care a avut loc, pe 15 august 2021, în satul Somușca, comuna Cleja, județul Bacău.

formator) la Pontificio Seminario Romano Maggiore; între 1 septembrie 2004-21 septembrie 2007 este student colaborator parohial la Parohia „San Frumenzio” din Roma; între 2007-2010 este vicar parohial la aceeași parohie, iar între 2010-2012 vicar parohial în Parohia „Santa Maria Causa Nostrae Laetitiaie” la Torre Gaia. În anul 2012 devine paroh al Parohiei „Sfinții Elisabeta și Zaharia” din Valle Muricana (aceasta fiind parohia unde, la 26 mai 2013, are loc prima vizită pastorală a Papei Francisc). În anul 2017 este numit vice-director, apoi (de la 1 septembrie 2018) director al Asociației Caritas din Roma.

La 20 martie 2021, papa Francisc l-a ales și l-a numit pe Mons. Benoni Ambăruș episcop auxiliar de Roma, încredințându-i sediul titular de Tronto (Truentum)¹⁹. Consacrarea a fost oficiată la Roma, în Basilica „Sfântul Ioan din Lateran”²⁰, la 2 mai 2021, de către Eminentța Sa cardinalul Angelo De Donatis²¹ (vicar general al Sanctității Sale, Papa Francisc), co-consacratori fiind cardinalul Enrico Feroci și ÎPS Aurel Percă (arhiepiscop mitropolit al Arhiecezei Romano-Catolice de București).

Stema (Fig. 7): scut tăiat în furcă răsturnată; în primul cartier, pe fond roșu, o stea cu cinci vârfuri asuprind o semilună culcată, toate de aur; în cartierul secund, pe argint, un crin plasat deasupra unui vinclu de lemn, totul în culori naturale; în cartierul al treilea, pe fond verde, o cărare șerpuită, de aur. Scutul este așezat pe o cruce episcopală procesională, în pal, de aur. Totul se află sub pălăria de episcop, de culoare verde, de la care pornesc două cordeliere, de culoare verde, ce se termină, de ambele părți ale scutului, cu câte șase ciucuri, la rândul lor dispuși câte 1, 2 și 3. În partea inferioară a scutului, în exterior, pe o eșarfă, se află deviza episcopului, în limba latină, scrisă cu litere capitale: „OMNIA QUAE HABUIT MISIT” („A pus tot ce avea”).

Semnificația stemei: steaua înfățișată deasupra semilunii o simbolizează în primul rând pe Sfânta Fecioară Maria (amintită în Cartea Apocalipsului²² drept femeia îmbrăcată în soare, cu o coroană cu douăsprezece stele pe cap, având luna sub

¹⁹ Cf. <https://www.diocesidiroma.it/il-santo-padre-ha-nominato-don-benoni-ambarus-nuovo-vescovo-ausiliare-della-diocesi-di-roma/>; <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=202103088>.

²⁰ Cf. <https://www.vaticannews.va/ro/biserica/news/2021-05/aurel-perca-interviu-episcop-benoni-ambarus-2021.html>; <https://arcb.ro/website/2021/05/03/consacrarea-episcopala-a-mons-benoni-ambarus-cu-ips-aurel-perca-in-calitate-de-episcop-co-consacrator/>; <http://www.ercis.ro/actualitate/viata.asp?id=202105014>.

²¹ A se vedea Messa Ordinazione Episcopale di Mons. Benoni Ambarus, *Omelia del cardinale vicario Angelo de Donatis*, Basilica di San Giovanni in Laterano, Roma, 2 maggio 2021, disponibil și pe internet la adresa https://www.diocesidiroma.it/archivio/2021/cardinale/Omelia_Ordinazione_Episcopale_Don_Benoni_Ambarus_doc_893.pdf.

²² Cf. *Apocalipsul Sfântului Apostol Ioan* (12,1) – „Și s-a arătat în cer un semn mare: o Femeie îmbrăcată în soare; ea avea luna sub picioarele ei, iar pe cap o coroană de douăsprezece stele”. A se vedea și <https://biblicatolica.ro/category/biblia/2-noul-testament/73-apocalipsul-sf-apostol-ioan/page/12/>.

picioarele ei), făcând trimitere, mai apoi, la teritoriul de origine al episcopului Benoni Ambăruș, născut în România, în partea de Țară numită Moldova (pe a cărei stemă este simbolizat, încă din Evul mediu, un cap de bour cu o stea între coarne, flancat de o roză și de o semilună²³).

O dublă semnificație au și elementele din cartierul secund al stemei, floarea de crin și vinclul amintind de figura Sfântului Iosif (foarte drag noului episcop auxiliar, numit în această demnitate chiar în anul venerării acestuia), deopotrivă soț al Preasfintei Fecioare Maria, tată purtător de grijă al lui Isus și Patron al Bisericii Universale. Cea de a doua figură heraldică din acest cartier, vinclul, simbolizează totodată meseria de tâmplar pe care a practicat-o și bunicul purtătorului stemei.

Cărarea șerpuită, de aur, din cartierul al treilea, simbolizează traseul neașteptat și sinuos al vieții de până acum a episcopului Ambăruș, acesta trebuind să facă față unei realități umane și eclesiale diferite de cele din țara de origine, ale cărei văi, dealuri și grădini verzi sunt simbolizate de altfel și prin câmpul de culoare verde (semnificând și ogorul lui Dumnezeu, care este Biserica).

Speranța pe care vrea să o exprime Mons. Ambăruș pentru slujirea sa episcopală este aceea de a păși cu fidelitate pe cărarea trasată de Dumnezeu, vestind Evanghelia carității tuturor, mai cu seamă săracilor și celor marginalizați de societate din cauza „culturii rebutului”, despre care a vorbit Papa Francisc în multe dintre discursurile din timpul pontificatului său.

Deviza („*Omnia quae habuit misit*”) este preluată din Noul Testament: *Evanghelia Sfântului Marcu (Mc 12,44)*²⁴, fiind un fragment din cuvintele rostite de Isus, atunci când s-a referit la văduva săracă ce a pus în tezaurul templului doi bănuți, tot ce avea de fapt, în contrast cu cei bogați care puneau mai mulți bani, care însă erau din surplusul lor („*haec vero de penuria sua omnia quae habuit misit, totum victum suum*” / „*dar ea, cu adevărat din sărăcia ei, a pus tot ce avea, tot ce avea ca să trăiască*”).

Toate elementele exterioare scutului (pălăria de episcop, crucea episcopală, deviza episcopală) sunt, la rândul lor, în concordanță cu simbolistica specifică heraldicii eclesiastice romano-catolice.

²³ Din perspectivă heraldică, este interesantă alegerea semilunii culcate (cu coarnele îndreptate în sus), reprezentată foarte rar în acest fel în stema Moldovei medievale. Cunoaștem două astfel de reprezentări: una pe o pisanie din 1477 de la Cetatea Sucevei [Mircea D. Matei, *O nouă stemă cu pisanie de la Ștefan cel Mare descoperită la Cetatea de Scaun a Sucevei*, în *SCIV*, 24, 2, 1973, p. 323-329; Ștefan S. Gorovei, *Heraldică dinastică. Ștefan cel Mare și stemele sale*, în *Analele Putnei*, XXII, 1, 2016, p. 313 și p. 333, fig. 7; Anton Coșa, *Stema dinastică a Moldovei pe cahle de la Muzeul de Istorie din Bacău*, în *Zargidava. Revistă de istorie*, XVII, Bacău, 2019, p. 54] și o alta pe o pisanie de la Mănăstirea Putna, din 1481 [Ștefan S. Gorovei, *Un monument epigrafic și heraldic recuperat: pisanie cu stemă de la Putna (1481)*, în *Analele Putnei*, VIII, 2, 2012, p. 141-166; Idem, *loc. cit.*, 2016, p. 313 și p. 333, fig. 8; Anton Coșa, *loc. cit.*, 2019, p. 55].

²⁴ Cf. <https://bibliacatolica.ro/category/biblia/2-noul-testament/48-evanghelia-dupa-sf-marcu/page/12/>.

*HERALDIQUE ECCLÉSIASTIQUE. LES ARMOIRIES ÉPISCOPALES DE MGR BENONI
AMBĂRUȘ (ÉVÊQUE AUXILIAIRE DE ROME)*

(Résumé)

Dans cet ouvrage, l'auteur présente les armoiries épiscopales appartenant au nouvel évêque auxiliaire de Rome, Mgr Benoni Ambăruș. En regardant ce blason ecclésiastique, on peut constater qu'il suit les règles de la science et de l'art héraldique, en tenant compte également des réglementations ecclésiastiques.

Un blason ecclésiastique est composé d'un écu, qui porte plusieurs symboles significatifs et il est entouré d'éléments qui indiquent la dignité, le degré, le titre, la juridiction etc. L'écu porte en son sein les symboles liés à la personne qui s'en pare, à ses idéaux, à ses traditions, à ses programmes de vie et aux principes qui l'inspirent et qui le guident.

Comme marques de leur dignité, les évêques timbrent leur écu d'un chapeau vert avec deux cordelières à six houppes de même couleur, disposées sur trois rangs de chaque côté: un, deux et trois.

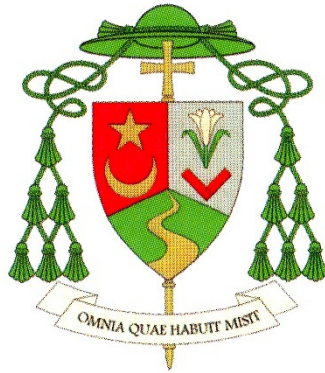
Les ornements extérieurs des blasons épiscopaux (le chapeau vert, la mitre, la crosse, la croix, la devise – placés au-dessous de l'écu dans un ruban) sont, à leur tour, conformes au symbolisme spécifique de l'héraldique ecclésiastique catholique romaine.

LISTE DES ILLUSTRATIONS

- Fig. 1. Mgr Benoni Ambăruș (évêque auxiliaire de Rome).
- Fig. 2. Illustration de la consécration épiscopale de Mgr Benoni Ambăruș.
- Fig. 3. Photographie de la consécration épiscopale de Mgr Benoni Ambăruș.
- Fig. 4. Photographie de la consécration épiscopale de Mgr Benoni Ambăruș.
- Fig. 5. Photographie de la première liturgie officée dans son village natal par Mgr Benoni Ambăruș.
- Fig. 6. Mgr Benoni Ambăruș (évêque auxiliaire de Rome), Mgr Petru Gherghel (évêque émérite de Iasi), Mgr Iosif Păuleț (évêque de Iasi).
- Fig. 7. Les armoiries épiscopales de l'évêque Benoni Ambăruș.
- Fig. 8. Les éléments constitutifs des armoiries épiscopales de l'évêque Benoni Ambăruș.

Fig. 1. Episcopul Benoni Ambăruș

“Omnia quae habuit misit”

Mons. Benoni Ambarus

Ordinazione Episcopale

Roma, 2 maggio 2021

Fig. 2. Ilustrată de la consacrarea episcopală a Mons. Benoni Ambăruș

Fig. 3. Mons. Benoni Ambăruș la consacrarea episcopală (Roma, 2 mai 2021)

Fig. 4. Mons. Benoni Ambăruș la consacrarea episcopală (Roma, 2 mai 2021)

Fig. 5. Primiția Mons. Benoni Ambăruș în satul natal (Somușca, 15 august 2021)

Fig. 6. PS. Benoni Ambăruș (episcop auxiliar de Roma) alături de PS Petru Gherghel (episcop emerit de Iași) și PS Iosif Păuleț (episcop de Iași) (Iași, 22 august 2021)

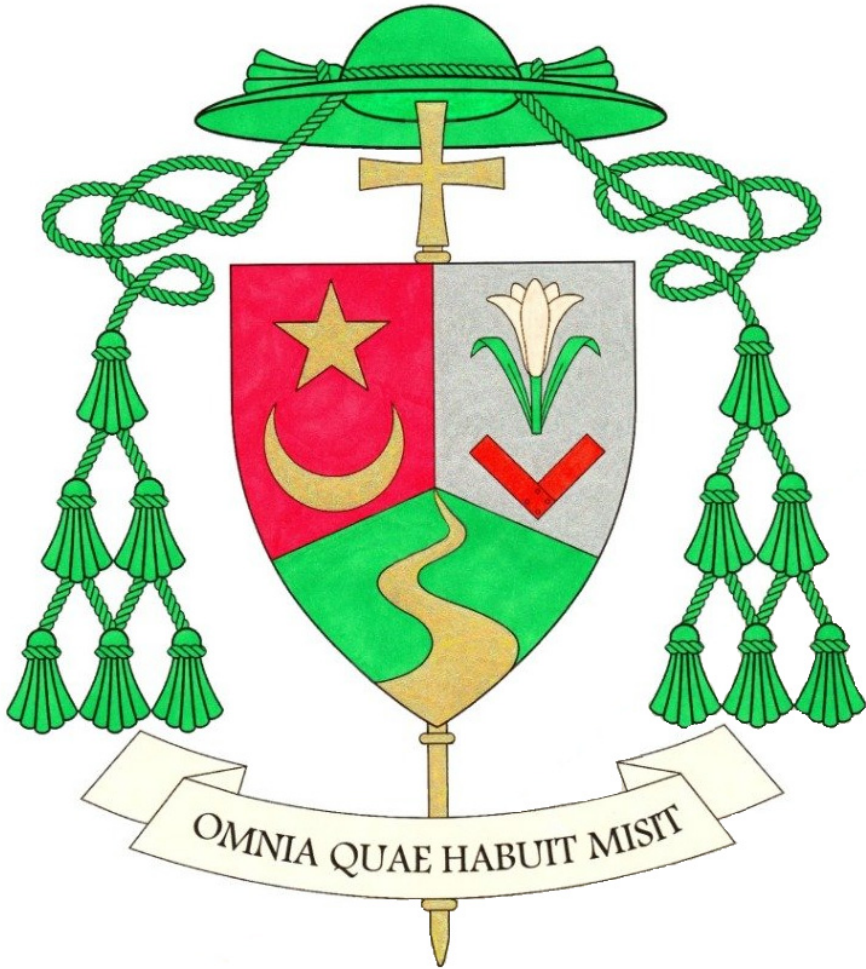
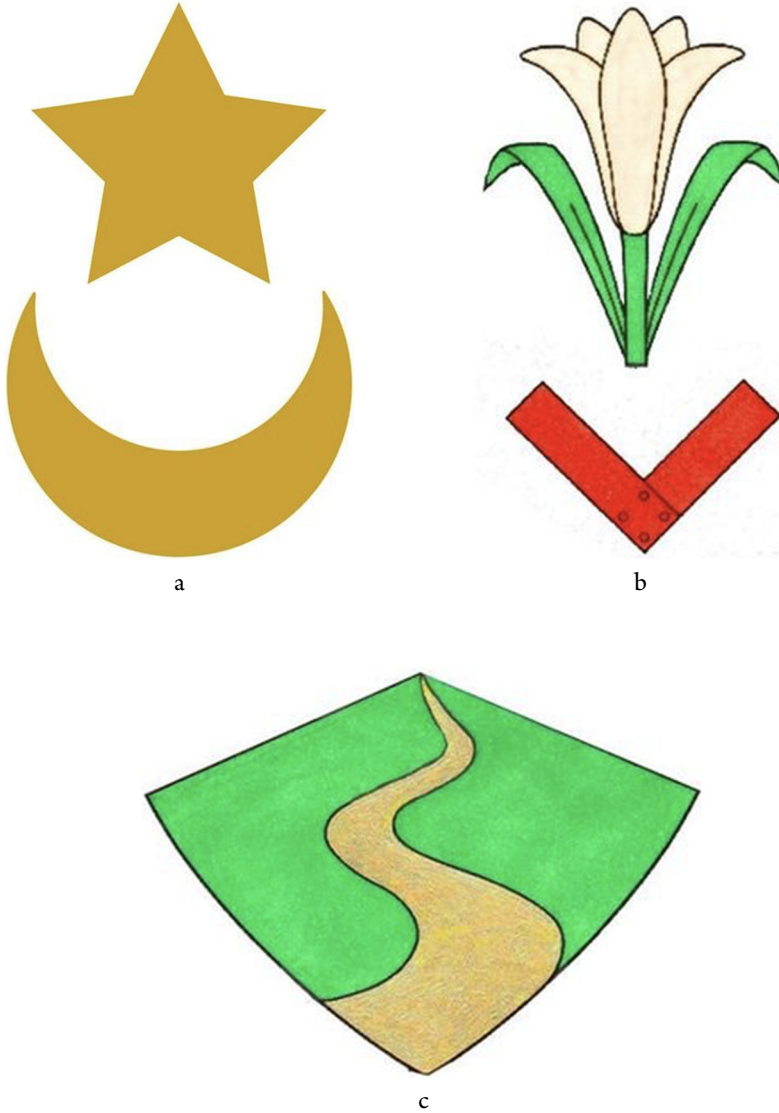

Fig. 7. Stema episcopală a Mons. Benoni Ambăruș

OMNIA QUAE HABUIT MISIT

d

Fig. 8. Elementele componente ale stemei episcopale a Mons. Benoni Ambăruș